

ԻՐԱՎՈՒՆԿ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլիտիկոյ համար Տարեկան 12 ֆր.
» » Վեցամսեայ 6 ֆր.
Առաստաղմանի համար (Երկու քիւր մեկ ծառով) Տարեկան 14, վեցամսեայ 7 ֆր.
Անդրիկայի » 2.60 տղ. վեցամսեայ 1.50
ԿԱՆԽԻՎ ՎՃԱՐԵԼԻ

Համակ դրամ եռայլն դրկել հետեւեալ հասցեով
ԽՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԻՐԱՎՈՒՆԿ» ԼՐԱԳՐՈՅ. — Վ.Ս.ՈՒՆԱ (Պուլկարիա)
Редакция на ВѢСТНИКЪ
„И р а в у н к ъ“
ВАРНА (България)

Rédaction du journal
„I r a v o u n k“
V A R N A (Bulgarie)

Խմբագրութեան ուղղեալ գրութիւն/ եւ չեն դրկուիր եւ յարմար դատաւ- ները միայն կը հրատարակուին աւ- րոյշովին կամ մասամբ:
Մանուցման տղը 20 սանթիմ. երե- ֆեմ աւելի անգամներու համար 20 0/0 զեղջ կը լինի:

ՅԱՅ ԶԵՆ ՈՒԶՈՒՄ ԶԵՆՔ ԵՆ ՊԱՆԱՆՁՈՒՄ

Ամիսներ առաջ ինքզինք ան- կեղծ յեղափոխական անուանող տի- րահուշակ բախտախնդիրը տեղա- կան թերթի մը մէջ խմբագրական մը կը գրէր մօտաւորապէս սա ի- մաստով «տեմնում է՛ք հայ ժողո- վորդ, հայրենիքէն մեր եղբայր- ները ոչ հաց ուզում են և ոչ դը- րամ, այլ անոնք մեզինց զէնք են ուզում, վառօդ ու հրացան են պահանջում. ցանկալի ազատութեան հասնելու համար պէտք է զէնք քրիկն անոնց. և այլն»: Այս խմ- բագրականը կը գրուէր, որովհե- տեւ նոյն միջոցին գաւառներու ա- ռաջնորդարաններէն ու Պոլսոյ Պա- տրիարքարանէն աշխարհի ամեն կողմը չըլաբերականներ զրկուած էին որոնցմով Հայաստանի սովեալ- ներուն ու անանկներուն անմիջա- կան օգնութիւն կը խնդրուէր, մայր հայրենիքի մէջ հարկւարաւոր ազգայիններու մերկ ու նօթի մա- համբերձ վիճակը կը գուժուէր, փողոցները անտէրունջ մնացած որ- բերու օգնութիւն կ'ազադակուէր: Այդ չըլաբերականները արտասահ- ճանի խաչագողներու լէգէոնին սոս- կում աղբեցին. որովհետեւ ժողո- վորդին համեստ քսակները չէին զրբեր թէ՛ սովելոց ու որբերուն նպաստել և թէ՛ խաչագողներուն արտասահմանի մէջ ցոփակեաց գո- յովիւնը ապահովել: Այս պարոն- ները լաւ համարեցին իրենց օռ- կան թերթին միջոցաւ հայրենիքէն ու Պատրիարքարանէն զրկուած չը- լաբերականներուն տպաւորութիւ- նը չեղծացնել ջանալ, վերոգրեալ ոճով խմբագրականներ ու կեղծ նամակներ յօրինելով. «Հայաստա- նէն հայը հաց չէ ուզում զէնք է պահանջում» կը գոռային:

Թերեւս այն ատեն գտնուեցան երբեմն անկեղծ հայրենասէրներ որք այս գոռումբին կեկծիքը չ'ըն- բանեցին: Այսպիսիներուն զարման- քը անշուշտ սոսկալի եղաւ երբ խմբացան թէ՛ կերկրկցեան մը սպան- նուած է յեղափոխութեան զէնքե-

րը ծախողներուն դէմ բողոքելուն պատճառաւ. այնպիսիներուն զար- մանքը ապշուածեան փոխուեցաւ. անշուշտ երբ յսեցին թէ արտա- սահմանի մէջ հազարաւոր ոսկիւն- րով ձեռք բերուած զէնքերու ա- հագին միտերը մը անհետացած ու կլլուած է կարգ մը խաչագող- ներու կողմէ, որոնց գործադրու- թեանը գիտակից է «Հայաստանի Հայրը հաց չեն ուզում զէնք են պահանջում» բացազանցող Հերոսը. այնպիսիները այսօր յանկարծակիի կուգան անշուշտ երբ կ'իմանան թէ՛ Պ. քաղաքի մէջ 28 սնտուկէն զատ, 60 ոսկի արծէք ունեցող ոս- կեհուռ և գեղահիւս դրօշակ մը կը բզկտուի ու կայրի կրայէն ոս- կեղէն մասերը գրպանելու համար:

Այս ամենը սովատանջ Հայաս- տանցիին հացագինին փոխան ժո- ղովորդէն հաւաքուած գրամով ձեռք կը բերուի. բայց երբ ա- տոնք գողցուին ու անհետանան, ոչ ոք հարցնելու իրաւունք ունի, հարցնողը «վատ» է, հրապարա- կողը «գաւաճան» է, քննելու հե- տամտողն ալ «աղտոտ» է, «բստ- րուկ» է, «սողուն» է, «թրքամուլ» է: Ահա ասոնք են խաչագողներու բառարանին գլխաւոր բառերը: Հայ ժողովուրդ, Հայաստանցիին հացի դրամ մի զրկէք, ոյլ այդ գրամները խաչագողներուն տուէք որ զէնք առնելու պատրուակաւ կլլեն, ու յետոյ քու երեսիդ պո- ռան: «Թուրքի լաճ, հարեմական ծնունդ» անուանելով զՁեզ. Բայց անոնք ալ իրաւունք ունին, ա- նոնք ալ հայ են (եղած չըլլային) ապրելու պէտք ունին, արտասահ- մանի մէջ անօթի են, ճաճկաս- տան չեն կրնար մտնել, հոն մահ կայ, կախազան կայ, կը վախ- նան. ուստի հոս իրենց կաշին քաշ- քշելու համար հայրենասէրի դի- մակ հագնելու են, ան աւ խաբե- լով Ս. Գործին համար գրամ հա- ւաքելու ու կլլելու են. և երբ Հա- յաստանէն սովատանջներու աղե- խարշ ձայներ լսուին «անոնք հաց չեն ուզում զէնք են պահանջում» գոչելով բարեխնդրներու տրամադը- րած զթուլութեան լուծան դէպի իրենց քաշել աշխատելու են:

Այս խաչագողներու վոհմակին բնաւ գործին չիգար ուրիշներ հայ րենասէր անուանել, անոնք որչափալ կարող ու հանճարի տէր ըլլան. հոգ

ւով չափ կը խորշին այնպիսիներէ ու կուզեն ամեն ստորին միջոցնե- րով զանոնք անուանարկել նոյն իսկ մահացնել, -որինակներ շատ կան-. որովհետեւ խելահաս ու լեզու եւ գրիչ չարժել գիտցալ մարդիկ ի- րենց վոհմակին չընկերակցելէ զատ զիրենք դիմակազուրկ կընեն եւ հասարակ ժողովուրդը շահագոր- ծուելէ կը փրկեն: Ահա բուն գաղտնիքը հոս է որ խաչագող- ները անոր ասոր դէմ զրպարտու- թիւն, հայհոյութիւն ու լիբրամ- բաստանութիւններ կը տեղացնեն: Մեղք հայ ազգին որ հիւսիսային քամիէն մղուած այս տեսակ խա- չագողներու վոհմակէ մը պաշար- ուեցաւ:

«Հայաստանէն հաց չեն ուզում
«Չէնք են պահանջում
«Չէնք, որ ծախենք կլլենք»
Հրդեհ

ՆԱԽԱԿ ԹԻՐՁԱՆԵՆ

— 0 —

Սիրելի եղբայր իմ,
Սիրելի եղբայր 5 տարիէ որ Պուլկարիա կը գտնուիք. մէկ նա- մակդ ստացած չեմ և ոչ ալ հինգ փարա օգնութիւն մը ըրած ես: Չէք խորհիր թէ մենք ինչպէս պէտք է ապրինք տաճիկ բարբա- րոս կառավարութեան հովանաւո- րութեան ներքեւ: Կոտորածներու ատեն ես ինքս Պանտրմայ կը գտ- նուէի. Պապը Ալիի ցոյցէն երկու ամիս վերջը մեկնեցալ հայրենիք. երբ ոտքս դրի հայրենի հողին վը- րայ, տեսայ որ գծուք մը դար- ձած է. մարդկային էակները բո- լորը խողովողուած տեսայ. ամբողջ երկիրը աւերակ էր դարձած. ան հռչակաւոր ոճրագործ խալիլը ամ- բողջ քիւրտ ցեղերը գլխուն հա- ւաքելով երկիրը աւերելէն զատ, մինչև այս օրըս, ամեն զիւզի 100 ոսկի տուգանք կապած է կառ- նէ, վայ այն հայուն որ չը կարո- ղանայ այդ տուգանքը տալ...
Սիրելի եղբայր իմ, չորս տարի է որ տունն եմ. անկողինի երես տեսած չեմ, մի քիչ խոտ կը պար- զենք վրան կը պառկիւնք: Այս տարի կաղանդ և Սուրբ Դմիտրի եկաւ երբեք անդեկութիւն չունե-

ցանք. ինչու որ բահանները ամ- բողջ սպաննուած են. տասը գիւ- ղին հազիւ թէ մէկ քահանայ կը կենայ. եթէ քահանայ ալ գտնուի մինչև անգամ մէկ եկեղեցի չէ մնացեր որ արարողութիւն կատա- րէ: Այս է մեր վիճակը, ով Աս- տուած իմ որո՛ւ լանք որո՛ւ պաղա- տինք. մարդ չը լսէր մեր պազատան- քը: Պարքտով գնած էի զոյգ մը եզ. ան ալ՝ այս տարի երեք տար- ուան տուրքերը կը պահանջեն, անոր փորարէն աժան գնով վաճա- ւեցին առին. ով որ էջ մը կամ ուրիշ իրեղէններ ունի բռնի կը տանին. եթէ բան մը չունի, ցա- նածը չը հասած կը վաճառեն, կա- ռավարութեան տուրքի փոխարէն, կառնեն, այս տեսակ անաստուած երկրի մը մէջ կը տանջուինք:

Օր մը կը նայիս որ սուտ տա- րածայնութիւն կը հանեն թէ Սուլ- թանը բաշխեր է երկու տարուան տուրքերը: Բայց անդին երեք տարուան տուրքը մէկէն կը պա- հանջեն. մէկ կողմէն սուտը, միւս կողմէն սովը, այս բոլորը մեզ կո- րստեան պիտի տանին:

Սիրելի եղբայր. քրիստոնեայ թագաւորներու տեղն էք. աղա- չեցէք ի սէր Աստուծոյ, իրենց քը- ռիստոնեայ եղբայրներուն ձեռք երկնցնեն. այս նամակը գրած ա- տենս ամեն բան յանձն առի, դի- տեմ որ մէկ մըն ալ չը պիտի կա- րողանամ նամակ գրել. ախ իմ սր- տին ցաւերը ինչպէս հասկցնեմ քեզ, նամակիւ ալ փուլի փարա չի կայ, պզտիկ պարիսաձ մը հողին տակ պահած էինք հանեցի, մէկ տաճիկ մը տալով 40 փարայ առի որ այս նամակը գրեցի քեզի. բիշ գիրէս շատ հասկցիր:

Միւս կարօտով եղբայր ձեռ

1900 փետրվար 8

դուռնուի երկար ամբաներու ընթացքին մէջ դուռն ուրիշ իր նշանածը տեսնելու միջոց կունենայ: Այսպիսի երկրի մը մէջ ուր մարդիկ իրարմէ այնքան հեռու կը բնակին, երկու սիրահարներու ամեն օր մէկզմէկ տեսնալը դժուար է: Ուրեմն տեսակցութիւնները սակաւ են: Երջանիկ կը սեպուին անոնք որ այս ժամանակամիջոցի անցնելէն ետք իրարու միանալու բարեբաղդութիւն կունենան: Պօէրին համար հարմիր մէկտեղ ժողովուրդու. առիթ մըն է: Այլ ալի շքեղ հանդէսներ կը սարքուին: Ազգայնիկ ու բարեկամ կը կանչուին: Ամեն կողմէ կուգան կը հասնին. մինչեւ իսկ 15.20 օրուան հետաւորութենէ եկողներ կըլլան: Փեսային հալը հացկերոյթ կուտայ: Սեղանին, ուր ներկայ կը գտնուին երկու ամբաներու պապերը, է՛ն արտրժահամ կերպարները եւ է՛ն ճսխ երէնները կը մատուցուին: Առաջուց արդէն հայրը իր առջեռին մէջէն զատած կըլլայ այն ո՛ր խարները որ այս առթիւ պիտի մօր-

ճակին սահմանը գծել երբ երբ անգամ ըլլալով հանրապետութիւնը հաստատուեցաւ:

Այս հանրապետութեան առաջին նախագահը թիէն եղաւ. թիէնի վարչութիւնը որուն մէջ կամպէթ-թա և նախորդինակ հեղինակաւոր և ճշմարիտ հայրենասէրներ ալ կը գտնուէին, կրցաւ Յրանսան բարեկարգել ամեն կերպով, և նորէն անոր տալ իր արժանաւոր տեղը պետութեանը շարքին մէջ:

Երրորդ հանրապետութիւնը մինչև ցարդ ունեցաւ եօթը նախագահներ:

Թիէն, Մաք-Մահոն, Ժիւլ-Կալի, Սաթի-Գառնո, Գալի-միր Բէրիյէ, Ֆէլիքս Յոս, և արդի նախագահը Էմիլ Լուպէ:

Գաղղիա այս վերջի շրջանին մէջ ունեցաւ այնպիսի խնդիրներ որ ոչ միայն իր պատմութեան մէջ գրեթէ աննման, այլ նոյն իսկ օտար պատմութեան մէջ հազուադէպ կամ աննման են, որոնք մինչև իսկ քանի քանի անգամներ կառավարութեան հեղինակութեանը նշանակեցին:

Հանրապետութիւնը հազիւ թէ հիմ դրած և իր թէ սրտաքին թէ ներքին գործառնութեան արդիւնները ուղղութիւն մը տուած էր, կերպ կերպ զեղծութիւն հրապարակուեցան, որոնք կառավարութեան դիրքն ու պատկառանքը ձգցին և արդէն բաւական կուտեցան թիւններու բաժնուած Գաղղիան քիչ մըն ալ բաժնեցին:

Նախագահ Ժիւլ Կալիի փեսին վիստի դրամով պայտօն և պատանշան ծախելու խնդիրը թէ՛ Ժիւլ Կալիի անկման պատճառ եղաւ, որ վերջնապէս էր, և թէ՛ բաւական խախտեց հանրային յարգանքն ու վստահութիւնը դէպի կառավարութիւնը և Պետք, վիւսոնի գայթակղական դէպքէն աւելի յուզումներու և ցնցումներու տեղի տուաւ Բանամայի ծանօթ

(*) Ա. Նիշխանականի մը ձեռքով ըստպանուեցաւ Լիօնի մէջ:

խնդիրը որուն մէջ Պետական բարձրագոյն շրջանակին պատկանող անձեր ալ մեղսակից ելան և ու մանք ալ ամբաստանուեցան:

Բանամայի խնդրոյն քիչ մնաց որ յաջորդ ըլլար Բարիզ Լիոն Միջերկրականի երկաթուղիներու խնդիրը:

Այս ներքին մեծ զեղծութիւնը շարքը կառավարութեան վարկին անպէս մը վնասեցին, որ քիչ մնաց երրորդ հանրապետութիւնն ալ վերջ մը յատէր: Այս կացութեան ջանքերն օգտուել հակահանրապետականք ալ և այլ ճիւղերու բաժնուած ինչպէս թագաւորականք, կայսերականք, կղերականք և այլն: Միջև իսկ երեւան ելան բազմաթիւներ Ֆրանսայի տէրը դառնալու յաւակնութեամբ, նոր Նաբօլէոնի մը դերը կատարելու ցնորքով, առանց սակայն ունենալու այն մեծ մարդուն մեծ արժանիքը, ինչպէս Ժէնէրալ Պուլանտէ որ միջոց մը Բարիզի ամբոխին և կանանց կուռքը դարձաւ իրեն չքող ու փայլուն տեսքով: Ուրկէց ծնունդ առաւ Պուլանտէականութիւնը, հոսանք մը որ երթալով ընդամենը իր սահմանը և հետզհետէ լուրջ ըստպանալիք մը եղաւ կառավարութեան համար:

Բայց կառավարութեան խոհեմ և շրջափառ գործունէութիւնը և միեւնոյն ատեն ալ Պուլանտէի յայտնի հեղինակութեան տէր մէկը չըլլալը դերացուցին պետութեան գործը որ ճարտարօրէն վերջ մը տուաւ այս խնդրոյն:

Նոյնչափ ալ Ֆրանսան մեծ յուզումներու և ներքին կործանարար երկպառակութեանց մատնած են Տրէյֆիւսի տիեզերածանօթ խնդիրը, որ իր ամբողջութեամբ Ֆրանսայի յուսմանական աւժով մը և մշտակայ նախատինք մը պիտի մնայ:

Ֆրանսական բանակին պետերէն ուսանք քստմնելի մատնութիւններ կընեն և իրենց այս մեծ ոճիրը կը գան ուրիշ զգուշի և ստոր ոճիրով մը գոցելու: Տրէյֆիւս մը կը գտնեն զոհելու, կը զրպարտեն հրեայ մը որուն ոչ թէ ուղղակի յանցաւոր ըլլալը ալ մեղսակցու-

Միեւնոյն ատեն առանց չափազանցութեան կարելի է ըսել է որ Պօէրին քով ծնողական յարգանքը իր ծայրայեղութեան տարուած է:

Ազգային եւ կրօնական տօները պատճառ մըն են ու Պօէրները Բրէթօրիա, կամ կալիֆական մատուռներ շինուած քանի մը քաղաքները ժողովուրդն: Աս տօներու գլխաւորն է Նաշալը կամ առաջին հաղորդութեան տօնը: Անիկա տեղի կուենայ Բրէթօրիայի մէջ: Անոր մասնակից ըլլալու համար երբեմն Պօէրները երկարատեւ ճանքորդութիւններ կընեն: Իրենց ծայր կարաւանները կը գեոան մայրաքաղաքին մէջ գէպի Չըրլ-Սքուէր ուղղուելով ուր կը բարձրանայ Մայր-Եկեղեցին: Եւքիթի բողոքները անթիւ վախօ՞ններ կը խուսին: Անոնց միջեւ սանձարձակ եղեր

թիւն մը ունենալն անգամ չի հաստատուիր: Եւ այս սեւ ոճրին հեղինակները կըլլան ժէնէրալներ և ուրիշ կարեւոր սպաներ: Գաղղիոյ օրէնքը ցմահ կը դատապարտէ Տրէյֆիւսը, օրուան պաշտօնէութիւնը գիտնալով հանդերձ անոր մեղաւոր մը չըլլալը: Ուրկից քանի մը տարիներ յետոյ ժողովրդին մէջէն բարձրացած ձայներ կը հարկադրեն կառավարութիւնը վերաքննելու դատը, որուն մէջ նորէն կը դատապարտեն Տրէյֆիւսը, ֆրանսական բանակը փրկելու համար: Եւ այսինքն ամբողջ աշխարհի աչքին առաջ քառութեան նոխազ մը կընեն զայն և յետոյ կը ձգեն իրեն այն յանցանքը որ ինքը չէր գործած: Այս խնդրոյն հետ կու գայ նաեւ հակահեղափոխական հոսանքը Ֆրանսայի եւ գաղթականութեան մէջ, մանաւանդ Ալճէրի ուր այնչափ բուռն ցոյցեր տեղի ունեցան չրէից դէմ: Ֆրանսայի մէջ առաջ եկած խրատումներուն մասամբ մը առաջը առնելու համար, օրէնքներ դրուեցան Պուրպօն Օրլէան և Պօնաբառով բնականիքներուն դէմ, որոնց արգիւցեցաւ Ֆրանսա մըտնել և խտտութեամբ կը պահուի այդ օրէնքը մինչև ցարդ: Միայն Օմալի դուքը բացառաբար արտօնուեցաւ որ Ալադէմի անգամ էր և հանգարտ:

Այս վերջին ժամանակներս նորէն շարունակութեան մէջ է խրուութիւնը, որոնց վրայ կարծէ որ լրջօրէն մտածէ հանրապետութիւնը:

Գործադրողներու խնդիրը, Լիւկսեմբուրգի և տակուին շատ թարմ Բոլ Տէռուէտի խնդիրը, իւրաքանչիւրը զատ զատ սպառնալիքներ են հանրապետութեան գոյութեանը դէմ:

Երրորդ հանրապետութեան օրով, Ֆրանսա Տիեզերական ցուցահանդէսով մը մեծ յիշափոխութեան դարադարձը տօնեց եւ ներկայ տարւոյն մէջ ալ պատրաստած է ուրիշ Տիեզերական Արուեստահանդէս մը:

Ֆրանսայի արտաքին աշխարհավարութիւններն են երկէն դուրս ունեցած գործառնութիւնները եւ Տահօմէյի, Թօնքիի պատերազմներն և Ռաաակասկարի վերջնական գրաւումը ու Ֆաշօտայի

ազատ կը շրջին: Ամեն ընտանիք, աւանդական հաստատաւայր կը կազմէ եւ իր անուշղը կը պատրաստէ: Այս պահուս Չըրլ-Սքուէրը ամենաաքանչելի երեւոյթ մը կը ներկայացնէ: Ամենափարթամ կերպով կը տօնուի «Անկախութիւնը», Գրիկէնտօրֆ կոթողին ստրին տակը: Պօէրը Ում Բօլին (Նախագահ Բրիւկէր) իր խորին յարգանքները մատուցանելու առիթ մը կը նկատէ այս ճանքորդութիւնը:

Յայտնի է որ Թրանսիլանիա երկու գլխաւոր քաղաքները Բրէթօրիա եւ Եւհանէսպուրկ եւրոպական ճաշակով շինուած են: Կեղերը, ուր կը բարձրանան սուեւորական մեծ տուները, մեր մեծ քաղաքներու կեղերներէն քիչ տարբեր տեսարան մը կը ներկայացնէ: Թաղերը շրջապատուած են ալ նախտիլ վիլաներով եւ պարտէզներով, ուր ամեն եղանակի մէջ այլազան ծաղիկներ կը բուսնին: Այս նորահաս տառ քաղաքներուն մէջ քիչ բօխկներ կան: Անոնց միջեւ սանձարձակ եղեր

ծանօթ խնդիրը: այդ Ափրիկեան անկիւնէն փափկութեամբ դուրս կը հանուէր Ֆրանսան խնդիր մը որ քիչ մնաց Գաղղիոյ և Անգղիոյ մէջ ընդհարումի մը ծնունդ տար: Բայց Բարիզի դահլիճին ցոյց տուած համակերպութիւնը վերջ մը տուաւ խնդրոյն:

Ֆրանքօ-Ալման պատերազմէն յետոյ նորահաստատ Գերմանական դաշնակցութիւնը ու կայսրութիւնը, և Պերլինի Քահլիճին նախաձեռնութեամբ կազմուած երրեակ նիզակակցութիւնը լուրջ արհաւիրք մը դարձան Ֆրանսային: այդ ազդեցութեան և տպաւորութեան տակ էր որ Ֆրանքօ-Ռուս դաշնակցութիւնը կազմուեցաւ, որուն համար հանրապետական Ֆրանսան բացարձակ բռնապետութեան մը բարեկամութիւնը ըստանալու համար ամեն ինչ ըրաւ:

Այդ բարեկամութեամբ Ֆրանսայի համար նոր վիճակ մը ստեղծուեցաւ, որ կրնանք սահմանած ըլլալ երբ ըսինք թէ՛ Գաղղիա այսօր Ռուս գերիշխանութեան ներքեւ ինքնավար երկիր մըն է որուն դրամը և զօրութիւնը տրամադրել են Մոսկովի պետութեան: Եւ այն օրուրէն Գաղղիա արտաքին աշխարհավարութեան մէջ մեծ մասամբ կորսնցուցած է իր ուրոյն հեղինակութիւնը:

Ինչպէս մենք հայերս ալ մեր կարգին տխուր փորձերով գիտենք այդ, զի մեզի շատ և շատ սուղի նստաւ Ազատութեան կռիւը ամենէ առաջ մղող Ֆրանսացիին այսօրուան այդ կերպ մը ստրկութիւնը:

Վերջացող դարու սկզբին իր յեղափոխութեամբ մեծցած Գաղղիան 1900 թուականը կը մտնէ բարոյապէս եւ քաղաքականապէս աւելի ինկած, թէեւ նիւթապէս և այլ կերպերով զարգացած:

(Շարունակելի) Ս.

—)o(—

Թեան կուտայ ինքզինքը, որ միջակ կերպով կը յարգուի: Որովհետեւ իր առաջին դատարարականութիւնը եւ կըրթութիւնը տեսակ մը աղավիղի կապուած ըլլալով, մարդը ամեն բանէ առաջ երկրագործ եղած է:

Ս, յու հանդերձ Պօէրը ու եւ արւեգտի ո'րքան ալ ըմբոստ եղած ըլլայ շատ մտացի եւ շատ ուշիմ է: Իստատիարականութեան նման քուն մը զայն արագաբար կատարելագործելով մարդ կընէ:

Ս, յս երէկի անծանօթ ժողովուրդը, իր յանդգնութեան, հանճարեղութեան, եւ ճկունութեան շնորհիւ այսօր աշխարհի մէջ նշանաւոր ըլլալու սկսած է: Որովհետեւ ամենամեծ առաքինութիւն մը ունի, Հաստատամտութիւնը:

Թարգմ. Շ. Կաւսարական

—o—

Թուին: Ծաշը քանի մը ժամ կը տեւէ. անոր կընկերանան խմբովին ազգային երգերը: Բարեմաղթութիւններ որ նորապսակ ամուսիններու բարօրութեան համար կոչնականներու կողմէ կարգաւ կըլլան: Ծաշը լմնցածին պէս պարի յատկացուած տեղը կը համախմբուին: Բիւթօն կամ նուագաւորք զարնել գիտցող բարեհաճ բարեկամները կեղանակեն ոտը հանելու համար երիտասարդութիւնը որ հոլանտական հին ազգային պարեր կը դարձնէ:

Աղջիկը օժիտ չը բերեր: Տնարարութեան առաջին ծախքերը տղան ընելու պարտական է: Հայրը անոր կ'օգնէ, քանի մը զոյգ արջառ, իր բեղուն հողերէն մաս մը եւ քիչ մըն ալ ստակ տալով: Հարսնիքէն ետք, Պօէրը իր ապրիլի բնակարանը կը շինէ: Ասոր հետ մէկտեղ սա բաժանումը հայր ու զաւակ իրարու միացնող կապիւնէն բան մը չպակսեցներ: Ինչ որ նկատելի է շատ պարագաներու մէջ հայրական ազդեցութիւնը իր իրաւունքը կը պահէ:

ԼՐԱՔԱՂ

Հայ թերթերուն մէջ Բեմական միակ թերթը եղող «Թատրոն» որ երկար ատենէ ի վեր դադրած էր, սկսած է նորէն հրատարակուիլ:

—Պ. Բաշէնչազեանի գծած չորս դաշտանկարներէն երեքը ընդունուած ըլլալով, որոշուած է ցուցարարուիլ Բարիկի արուեստահանդէսին Ռուսական բաժնին մէջ:

—Լօնտօնի Գործաւորներու եւ Ուսանողներու Միութիւնը անցեալ Յունվար 20ի երեկոյին իր մասնաւոր սրահներուն մէջ երեկոյթ մը կազմած է Պ. Լեւոն Բաշաւեանի նախագահութեան տակ: Այս հանդէսին ներկայ գտնուած են Լօնտօնի Հայ գաղթականութեան մեծագոյն մասը:

—Պօթմօնի հայերն ալ փետր. 10ին մասնաւոր հանդէսով մը տօնած են Մատթէոս Մամուրեանի յօբելանքը:

—Բեթերսպուրկի Կայսերական Օրգարային երգեցիկ խումբերու վարիչը Պ. Կազանչէնքօ մտադիր է եղբի հայ երգիչներու խումբով մը Բարիկի արուեստահանդէսին մէջ Հայկական երաժշտութեան նուագահանդէսներ տալ: Պ. Կազանչէնքօ հայ ժողովրդական երգերու ճոխ հաւաքածոյ մը ունի, որ անձամբ հաւաքած է Կովկաս եւ Հայաստանի պատեղով:

Պ. Կազանչէնքօ այս ծրագրին յաջողութեանը համար Կովկասի Հայոց Նիւթական արհեստագործական խնդրած է. որ իրենք այս ծրագրին վերին աստիճանի համակրութիւն ցոյց տալով հանգերձ ձեռնպահ կը մնան զբաղէս օգնելու գործին:

Պոլսոյ վերջին գաղթականներէն բրնիկ Աննի Տ. Աւետիս Պարոնեան յետ երկարատեւ հիւանդութեան կընքեց իր մահկանացուն 75 տարեկան հասակին մէջ: Յուզարկաւորութեան հանդէսը երէկ տեղի ունեցաւ ի ներկայութեան հեծ բազմութեան մը:

Հանգուցեալը բարեկեցիկ վիճակի մը եւ բազմապիսի ընտանիքի մը տէրն էր. Պոլսոյ մէջ թաղ. խորհրդոյ եւ եւ հոգաբարձութեան պաշտօններ վարած է երկար ատեն:

ԻՐԱՒ ՈՒՆ Ք ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Տ. Թագուոր Պաղտատարեան Ռուսչուք. —Շատ իրաւացի է Ձեր դիտողութիւնը թէ՛ մէկ անձի պատճառաւ ամբողջ ընտանիք մը չգատապարտուի. ուստի մեր պատահական թղթակցին «Մենք աղբօր» սպանման առթիւ գրած յօդուածը պէտք է ըմբռնէք յանկարծ բորբոքած զգացման մը արգիւնք, ոչ թէ հեռատեսութեան մը վճիռը:

Ս. Յակոբեան Գոռայիս—Ձեր թերթը չենք դադրեցուցած, եթէ չէք ըստանար հոգ փնտոցէք:

—Աւագ Մեյքոնեան Ասրալնա—Կրատեցի թղթատան տնօրէնը 27 փետրվար 1900 թուականի նամակով մը մեզ զրկեց (6) վեց ֆր. Ձեր հաշուոյն համար, այս դրամին մինչեւ ցարդ յապաղելուն պատճառը զուք գիտնալու էք:

—Արծ. Ն. Ս. Պուգրեշ—Եօթը ֆր. ը ժամանակին ստացած ենք:

Արծ. Ն. Փ. Կալաւց—Գ. Յակոբեանի յանձնուած ընկալագիրներուն արժէքը իրեն պէտք է վճարել. որովհետեւ փոխարէնը իր հետ հաշիւով կարգադրած ենք:

—Տ. Դ. Փ. Պուգրեշ—Կը խնդրենք որ վճարել չուզող բաժանորդաց անունները չուտով մեզ հաղորդէք:

Նոյնը կը խնդրուի Սիւլէնի Սիւլիսդրէի եւ Պուրկազի մեր դրամական անորէն:

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻՅԷ

—(—)

Ախրէն եանմըլ օլտուղու եազըլան Բարիկ մէշհուր թէաթրօ արընտան թէաթրը Ֆրանսէ հիւքիւմէթին մէսարիֆի իլէ ենիտէն եափըլուպ էօնիւմիդտէքի Յուլիս 14—ինտէ աչըլաճագ իմիշ, Պունըն իշիւն 2,200,000, ֆրանք մէսարիֆ քէշֆ օլընմըլ տըր:

—Ռուսիա կիթտիքճէ Աքսայի Շարգտաքի (Շարյադոյն արեւելք Ձին, Ճաքօն, Գօրէա . . .) գուվ վէի աքքէրիյէսինի արթըրմագտա օլուպ, չիմտիյէ գատար Գօրէա տա Ճաքօնիւնըն էլտէ իթմիշ օլտուղու թէէսիւրինի ազալթմագ ի չիւն Ռուսիանըն եազընլարտա թէ չէպպիւլէրտէ պուլունաճաղը իշի տիւմէքտէ տիր:

—Մ. Ամերիգա հիւքիւմէթի աքսայի շարքտաքի տօնանմաւընը արթըրմագա գարար վերմիշ տիր:

—Բարիկտէ ինկիլիզ վէ Ֆրանսըզ պէօյիւք ֆամիլիալար արասընտա օլան սօղուզուք վէ զըտ տիլէթ կիթտիքճէ արթմագտա օլուպ, պու սէպէպտէն ինկիլիզ գըալիցասընըն պէօյիւք մախտուըն Բրէնս տը կալ Բարիկ սէրկիսինէ զիյարէթ իթմէք նիլէթինտէն կէրի տուրմուշ տըր:

—Կապիւսիտա երեւան վիւա յէթինտէ զայէթ չիտտէթի հարաքէթը արզ վուգու պուլմուշ տըր:

ՄՈՒՀԱՐԷՊԷ

Ասօկէլքօրտան Տէյլի-Նիւզա վերիլէն պիր մալիւմաթա նազա. րէն Մարէշալ Լօրտ Ռօպէրթս սէրպէսթճէ իլէրլէմէկտէ օլուպ, ինկիլիզ օրտուսու Օրանտ բայթախ. թընտան 25 միլ ուզագ պուլուն. մագտա տըր:

—Տիւրպանտան Աթանս. Ռիւթէ. րէ վերիլէն պիր մալիւմաթա պի. նայէն թրանսվալ հէօքիւմէթի թարաֆնտան, մուհարէպէյէ նիհա. յէթ վերիլմէք իշիւն Ալմանիւնըն միւտախէլէսի արզու իտիլմիշ իսէ տէ. Ալմանիւս պու թէքիլֆի ըէտտ իթմիշ տիր:

—Լահէյտէն վերիլէն 12 մարտ թարիլիլի պիր թէլէկրաֆա կէօրէ թրանսվալ ճուճհուրիյէթի ըէիսի Մ. Քրիւկէր պէօյիւք տէօվէթլէ. րէ Բուէթօրիտաքի քօնսօլուար վասիթասը իլէ մոհարէպէյէ խի. թամ վերիլմէք իշիւն միւտախէլէ իթմէլէրինի թէքիլֆ իթմիշ տիր:

—Պրիւքսէլտէ թապ օլունան Բըթի. Պլէօ կապէթասը Լօնտրա. տան վերիլմիշ աթիտէքի թէլէկրաֆը նէշը իտիյօր:

Թրանսվալ վէ Օրանտ ճուճհու. րիյէթլէրի ըէիլէրի Մ. Մ. Քը. րիւկէր վէ Շթայն ինկիլիզ հէօ. քիւմէթինէ պիր թէլէկրաֆ վերէ. րէք, իքի ճուճհուրիյէթլէրին սէր. պէսթիլէթի սազլանմագ շարթը

իլէ Սուլհ թալէպինտէ պուլընմըլ. ար: ինկիլիզ հէօքիւմէթի իսէ Սուլհը անճագ իքի հիւքիւմէթլէ. րին պիւա շարթ իթաաթ իթմէ. րէր իլէ միւմքիւն օլապիլտիլինի ճէվապէն թէլէկրաֆա պիլտիրմիշ տիր:

—Պօէր ժէնէրալը ժուպէն. իս. թիֆա իտուպ, անըն երինէ ժէնէրալ Եօնա կէշմիշ տիր:

—Թրանսվալ ճուճհուրիյէթի Բայթախթը Բրէթօրիայը գալի. լիշտիրմէկէ ֆէվքէլտտէ զայ. րէթ օլունմագտա տըր: Բուէ. թօրիա գատընլարը Մ. Քրիւկէրէ միւրաճաաթլա սիլահանուպ օրտու. յա գապուլ օլընմալարընը թալէպ իթմիշլէր:

—Էսիր տիւլէն ժէնէրալ Քրօ. նժէ Սէնդ-Էլէն Ատասընա եօլլա. նըլուպ մուհարէպէյէն նիհայէթի. նէ գատար օրատա սազլանմագ:

—Ինկիլիզլէր Պօէրլէրի կէրի սիւրէրէք Ձուլուլանտ մէմալիքինէ կիրմիշլէր:

—Ճէնուպի Աֆրիգատա Ղրի. քալանտա գարընըզլըզ զուհուր իթմիշ օլուպ Լօրտ Քիւնէր մէգ. քիւր գարընըզլըզ թէսկինէ չա. լըշմագտա տըր:

ԹԻԻՐԲԻԱ ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ

Էրմէնիսթանտա ինչա օլընաճագ չըմէնտըֆէր խաթլարընտան տօ. լայը Ռուսիանըն թէքիլֆի թիւրք հիւքիւմէթի թրաֆանտան էսսսէն գապուլ օլընմըլ տըր. ֆագաթ մէգ. քիւր խաթլար իշիւն տիկէր տէօվ. լէթլէրտէն տախի թալէպ վուգու ինտէ Ռուսիանըն օնլար իլէ պէրա. պէր ըէքապէթէ (մրցում) կիրիշմէ. սի վէ օլընան թէքիլֆիլէրտէն հան. կըսը մէնֆաաթլը կէօրիւնիւր իսէ, Պապը Ալի օրայա մէյլ իտէճէկի. նի պիլտիրմիշ տիր:

—Սօֆիտաա նէշը օլընան «Բէ. ֆօրմի» նամ կապէթա Մաքէ. թօնիտաա վէ խուսուսի Էտիրնէ վիլայէթինտէ Պուլկար էհալինին թիւրք էշգըյալարտան վէ հիւքիւ. մէթ մէմուրլարընտան չէքմէքտէ օլտըզը զատը ու թէճափիւզաթ. տան պահա իթմէքտէ տիր. Մէգ. քիւր կապէթա սօն նօմէրօսընտա պիր թագըմ ճինայէթ սայմագտա տըր. չէօյլէ քի Էտիրնէ վիլայէ. թինտէ պուլունան Ախրը-քէօյ, Սօֆուլար, Գապաղը, Գուրաճա. քէօյ, Մուսուպէյի վէ Օրթաքէօյ նամ քէօյլէրտէն պիր թագըմ գօ. յուն, ինէք վէ քէշի սիւրիւլէրի էշգըյալար թարաֆընտան սիւրիւլ միշ վէ սահապլարընտան պազըսը էօլտիրիւլմիւշ օլուպ հիւքիւ. մէթէ օլան չիքիւլայէթլէր սէմէրէսիլ գալմըլ տըր:

Նէֆսի Էտիրնէտէ Հաճի Տի. միթրօ իսմինտէ պիր պուլկարըն ֆուրունը թիւրքլէր թարաֆընտան աթէնէ վերիլմիշ. հիւքիւմէթ ճա. նիի պուլաճագ եէրտէ պիշարէ Տիմիթրօյը հապս իթմիշ տըր:

Թէքրար պիր գաշ կիւն սօնրա թիւրտէր թարաֆընտան պազը խրիսթիան տիւքեանլարը աթէնէ վերիլմիշ օլուպ, էհալի վալի բա. շայա շիքեայէթ իթտիլինտէ, վալի «Րամազան մինասիլէթի իլէ գապլիլէլէր տըգգաթ իտէմէգ. սիլ քէնտինիլ մուհաֆազա իտինս տէյու ճէվապ վէրմիշ տիր:

Քէզա չէհրին էն իշլէկ սօգազ լարընտա կիւնտիւզ թիւրքլէր վէ սսկէրլէր թարաֆընտան պազը տիւքեանլար սօյուլմագտա օլուպ «նէ եարըյօրսընը» տէյիւ սիւվալ օլընտըգտա, աքքէրլէր ճէվապէն, «նէ» եարալըմ, ալթը այտան պէրու պիր բաքէթ թիւթիւն բարասը ալամայօրըզ տէվլէթտէն, աճ էօլ մէյլէճէկիլ կա»:

Քէզա Մուսուպէյի, Տէմիւրհան չը վէ Քէօսէ-համզա նամ թիւրք քէօյլէրի արասընտա ճէլէպ իլիւս վէ Բայքօ նամ պուլկարար էօլ տիրիւլմիւշ վէ մալլարը զասպ օլունմըլ տըր:

Իշպու ճինայէթլէրին միւրիմ լէրի պու կիւնէ գատար սէրպէսթ կէզմէքտէ իմիշլէր:

Պու նօմէրօմըզտա նէշը իթտիլի միլ թէքճան մէքթուպը վէ չու ճինայէթլէր «սայէի շահանէտ Ա. նատօլուտա վէ Բուլմէլիտէ սայիլ պէր քէմալ օլտուղընա իսպաթ տըրլար (..):»

ԹԻԻՔԱՐԻՅԷ

ՊԱԳՊԱԼԻՅԷ

Վարնա բիացաւորտա պազալիլէ մալլէրին պու կիւնքի ֆիլաթը, պ. թուն ֆրանց իլէ: Յր. Սնր. Գուշվէ. — Ֆիլաթը կիւնպէկիւն արթմագտա տըր: 1. 85/2. 10
Շէ-Քիւր. — (Քէլլէ) քիւլը 60—/61.— (Քէսմէ) սանտըզ 32/33—
Բիւրիւն. — Ճաքօն չու. 40/42—
Վալը 35. —
Բիւրիւն Ֆիլիպէ չուվալը 28. 50/29—
Բիւրիւն—Ինկիլ. մալ կէլմէյէ պալլատը չուվալը . . . 9. 20
ԿԱ. 2. — Սանտըզ 1. 30
Ձի-թիւն ԵԱՂԸ. — քիւլ 1. 30

ԲԱՍՈՒԳ

Վարնա մաղազալարընտա իրլիք սա. թըլարը: Յր. Սնր. Ինկիլիզ Բիւլիկ Ն. 8/14 10. 50
» » Ն. 18/24 12. 30
Եէրլի Բիւլիկ Ն. 8/14 10. . .
2իլ բամուզ հօգգա 2. —

ՁԱԽԻԼԷ

ՊՈՒՂՏՍՑ
Վալկ. լիպրա 53-57 հէք 9. 50/11. 25 ֆր.
Արապա » 55-56 » 10. 60/12. 20 »
Յասուլիս 100 քիւլ 13/20 ֆր.
ԱՐԲԱ
Լիպրա 40-44 հէքթ. 7. 20/8. ֆր.
ՄԸՍԸՐ
Արապա լիպրա 55-58 7. 50 ֆր.
Վալկոն » » 7. 50—/7. 80 »
Վալկոն մուամէլէսի ալթուն ֆրանգ. լէ, վէ արապա մուամէլէսի կիւլմէք ֆրանգլէ, եանի նաքոլէտն 22 ֆր. 40
սանթիմ հիւսապը իլէ տիր:
Կիւնտէ 1-2 վալկոն պուլուպ էն. մէքտի տիր. հապանըն ֆէնալըզ սէ. պէպլէ արապա տախի կէլմէյօր:
Բօմանիտան թօլուլըզ չէքիւլմէք տէ օլտըզը իշիւն արբանըն ֆիլաթը եիւքէլմիւշ տիր:

Отговорникъ Н. Драгулевъ
Варна, Печат. Н. Петровъ